Laciková Zdenka (1969): Poklad v Moravskom Svätom Jáne, Ako sa Gajarania radili, O holíčskej studni, Dnes mne, zajtra tebe, Rozdielni bratia :)

Obsah

- Poklad v Moravskom Svätom Jáne
- Ako sa Gajarania radili
- O holíčskej studni
- Dnes mne, zajtra tebe
- Rozdielni bratia

Z básnickej zbierky *Do uzlíka*

Poklad v Moravskom Svätom Jáne

Ľahučký piesok vír točí,

vetvami vietor kýva.

Zahľadí sa tme do očí

a jeho pieseň clivá

tak cez dedinu do noci

jak čistá voda tečie.

Smutno je a niet pomoci.

Zas hrozí nebezpečie.

Turci sa hnali dedinou.

Každý sa hrôzou desil.

Len kováč s túžbou jedinou

pre deti schoval kdesi

majetok celý, poklad svoj.

Konal hneď múdro, rezko.

Nuž, už sa môže strhnúť boj.

Imanie prikryl pieskom,

na ľavom brehu Moravy

v kotlíku zo železa,

keď večer s rúškom modravým

k dedine z lesa zliezal.

Prestala hrozba napokon

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

a skončili sa boje.
Keď pominul sa bitky zhon,
muž riekol: „Deti moje,
poďte vziať veci, čo som skryl,
veď majú cenu značnú.“
Tak vzali krompáč, malý rýľ,
že ihneď kopať začnú.
Kráčali, kam ich viedol on,
no cestou sa len preli,
a kováč na to synom trom:
„Ja dám vám kotlík celý,
len musíte sa dohodnúť
a ako deliť bratia.
Inakšie - končí naša púť
a radšej nech sa stratia
predmety, čo som vám chcel dať,
dedičstvo vašich dedov!
Čo na to povie vaša mať,
že stretnete sa s biedou!?“
No chlapci kvôli pokladom
tak hádali sa stále,
až opustili rodný dom
jak vlci dúpä malé.
Morava večne drží stráž.
Vždy nad pokladom bdela.
Tak čo si dostal, to si váž,
veď načo je mať veľa,
no blízkych stratiť popritom,
len pre sebecké hádky.
Keď rozdúchaš spor – horí to.
A život je tak krátky!

Ako sa Gajarania radili

Starý múdry príbeh zabudnúť sa nedá:
„Stalo sa to dávno, keď svet stretla bieda –
prišla núdza a hlad z veľkej neúrody,
húf podlých zbojníkov začal ľuďom škodiť,
aleže sa báli, že ich panstvo strestá,
hľadali si v hore skrýše, tajné miesta.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

No sedliak ich zbadal a hajdúchom zradil.
Komu niet pomoci, tomu nieto rady.
Kdeže sú ich hory zelené a svieže?
Zavreli zbojníkov do väzenskej veže.
Šľachtic Pálfi ľudu chcel vyjadriť vďaku
a vymyslel preto hneď odmenu takú,
že nech do mesiaca dostavia sa k nemu,
potom im zemepán vystaví odmenu,
vraj keď k nemu prídu, odpustí im dane.
V obci však nastalo ťažké rokovanie.
Medzi chlapmi strhla sa ohromná zvada,
každý z nich výhodu len pre seba hľadal,
kto je lepší a kto výrečnejší zasa,
hádali sa dlho starí, ba i chasa.
Nič netrvá večne. Hlavne nie vďak pánov.
A mesiac preletel jak keď plesneš dlaňou.
O odmenu prišli, no dodnes je známe,
kto nevie nájsť zhodu, ten má prázdne dlane...“

O holíčskej studni

Na obchodných cestách stál. Holíč. – Mesto malé.
Dodnes stojí prostred nich, pamätá si stále
na všetko, čo stalo sa, mnoho dejov čudných
a povesť mi prezradil. O holíčskej studni.
V Holíči raz kupec žil. Ten kupec bol skúpy.
Vlastnil mnoho majetku. To, čo mohol, skúpil.
Na námestí mal svoj dom, studňu na nádvorí.
Voda v studni cenu má vždy. Hlavne, keď horí
a v Holíči horelo často. Každú chvíľu.
Oheň spálil hltavo kuždučičkú byľu.
Holicou ho volali. Mestečko zhorené.
Vždy vstal Fénix z popola – zapustil korene.
*
Raz však všetky pramene vyschli v zemi smädnej,
iba kupec vodu mal. Všade bolo biedne
a od sviečky horiacej vzbĺkla jedna strecha.
Keď horí, tak rýchlo has. Sváry bokom nechaj!
– Takto každý rozmýšľa. Kupec hneď však ráta:
„Chcete vodu? – Zaplaťte! Tá má cenu zlata!“

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Lakomec sa s ľuďmi prel a oheň sa šíril,
až v plameni zhoreli jeho domy štyri,
zhorela raž na poli aj pšenica v sýpke,
vo vankúšoch zhorelo husie perie sypké,
zhorela mu v plameňoch všetka jeho pýcha,
neostalo vôbec nič. Len nad škodou vzdychať.
Oheň núdzu zrodil hneď. Lakomca sa drží:
„Nemienim ťa opustiť. Môj si. – Si môj mužík!“
Keď ho bieda objala, ostala mu verná.
V jeho studni odvtedy je už len tma čierna.
Nevedel sa podeliť, videl vždy len seba,
tak ho úľak prepadol. Blesk z čistého neba.
– Na holíčskom námestí vyschol prameň v studni,
možno, že raz vytryskne. Možno na deň súdny.
Dovtedy svet pochopí – v dávaní je šťastie.
Ten, kto dáva, radosť má. Jeho pokoj rastie.
Kto však druhých nevidí, ten sám seba ničí,
toho bieda osedlá, šľahá ho jej bičík,
ostrohami bodá ho, stále ho vpred ženie...
Kto chce stále viacej mať, nemá potešenie.
Stojí studňa bez vody, pod Trojičným stĺpom,
pripomína starú zvesť o kupcovi skúpom.

Dnes mne, zajtra tebe

Na červenom mramore stojí nápis strohý.
„Dnes mne, zajtra tebe.“ Slová v kameni.
Aký to má zmysel? Tú otázku mnohí
sami sebe kládli, tajom mámení.
Ten, kto číta ďalej, vysvetlenie spozná.
Otcovi dal nápis z úcty vyryť syn,
keď ich rozdelila náhlivo smrť hrozná,
aspoň rozlúčiť sa takto mohol s ním.
*
V dobe dozrievania sa syn často búril
a s výsmechom dobré rady odmietal,
veď mladosť chce rozlet, voľnosť a nie múry,
ktoré väznia prísne. Tak šiel do sveta.
Zavrhoval všetko, čo mu otec vštepil.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Po svojom žiť iba túžil z plných síl.
V hýrení a risku tápal ako slepý,
sám so sebou vnútri duše zápasil.
Keď ho v cudzom svete osedlala psota,
strach mu spánok kradol. Prinútil ho bdieť.
Zbadal, že sa prázdny v bludnom kruhu motá.
Zatúžil sa vrátiť cestou domov späť.
Na smrteľnej posteli jeho otec ležal
a nevnímal vôbec radosť, bolesť, cit...
Aj keď srdce nie je nedobytná veža,
vždy doň nejde ľahko cestu odhaliť.
*
Človek spozná význam, až keď stratí veľa,
málo býva vďačný za to, čo má dnes.
Všetko pomíňa sa – časy, ľudia, diela,
darmo svoje *prečo?* kričí do nebies.

Keď pred starý nápis otec a syn stanú,
skúmať môžu nemo, aký je ich vzťah,
keď ich život hladí, aj keď im dá ranu,
pridá smiech, či smútok na mištičky váh...

Rozdielni bratia

Boli dvaja bratia a každý z nich iný.
Jeden šikovný bol, druhý na svoj žiaľ
vždy mal veľa dlžôb, iste, z vlastnej viny.
Nepoučil sa však, biedne gazdoval.
Keď sa v dlhoch topil, k bratovi sa upol.
Ten vždy požičal mu, prečože by nie?
Mal od vlastnej krvi odvrátiť sa skúpo?
Ale trpezlivosť sa raz pominie...
Každá fľaška dno má, aj šľachtická kasa.
Tak, keď Šebastián v úzkych ostal zas,
Peter povedal mu, že požičia zasa,
s výstrahou, že je to už posledný raz.
Osadu si preto rozdelili bratia,
západ dostal Šebuš, východ Petrov bol,
a že trhovníci vždycky dobre platia,
tak aj z trhoviska dostal každý pol.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Kto nič neváži si, nič si nezaslúži.

Šebuš nemal ani grošík deravý,

veď sa stále ťahal z blata do kaluží.

Ako potom skončil? Radšej nevravím...

Laciková Zdenka